

Maria Mândroane

Un fenomen de excepție în Valea Carașului : Cultura maselor Corurile țărănești (II)

Fenomenul condeierilor țărani își are corespondent în mișcarea artistic-muzicală a corurilor din Banat, tot un fenomen excepțional în istoria muzicii românești, care la sfârșitul sec. al XIX-lea, începutul sec. al XX-lea, capătă proporții neasteptate.

Cântarea în cor se dezvoltă ca o evoluție firească a cântecului individual. Atribut firesc și de comunicare a unor mesaje solidare cu mulțimea, corul se diferențiază de cântecul singular sau de alte categorii ale cântecului în grup, cum ar fi taraful sau fanfara, cu virtuozitatea instrumentelor, care la începutul sec al XX-lea, devin, prin Banat, scenă internațională.

Conturarea și dezvoltarea corului bănățean va avea o importanță covârșitoare pentru întreaga zonă. Muzică a mulțimii, corul contribuie la întărirea și păstrarea conștiinței de neam, cinstirea limbii și a obiceiurilor străbune (1).

Odată cu constituirea "Reuniunilor de cântări și muzică" ca și a Festivalurilor corale, de mai târziu, corurile se înmulțesc căpătând o dezvoltare fără precedent.

Cele mai vechi coruri existente în Banat sunt corurile bisericesti. Treptat aceste coruri religioase includ colinde, lucrări semireligioase cu fond patriotic și chiar laic, cu caracter istoric-revoluționar, coruri care la diferitele ocazii însuflețind populația, o înfrățea mai strâns.

Cenzurate de autoritățile austro-ungare, strânse sub controlul unei ierahii neromânești, corurile irup prin patosul și mesajul subteran care înflăcărează, pe măsură ce puterea lor crește, prin număr și trăinicie. La începutul sec. al-XX-lea aproape fiecare sat bănățean își are "Reuniunea de cântare și citire"; corurile devenind: "adevărate detașamente de luptă" în apărarea neamului, cum le numește V Vărădean.

Cel mai vechi cor, cunoscut în Banat este corul din Lugoj, constituit în 1822, afirmat în 1840, urmat de corul bisericesc din Chizătău, constituit în 1840, afirmat în 1857. Corul din Chizătău este prima manifestare artistică a omului de la plug în viața cultural socială, având un rol deosebit în constituirea celorlate coruri.

Tot din corul bisericesc apare, în 1850 "Corul plugarilor" din Vrani, devenit în 1860: "Reuniunea de citire, cânt și muzică ", căruia i se va adăuga apoi și o fanfară.

În 1863 ia ființă "Reuniunea de muzică și cânt" din Oravița-Montană

Între 1865-1870 se înființează corul din Mercina, sub conducerea învățătorului Gurguț Vicențiu.

În 1870, Iosif Iorgovici înființează corul "Unirea" din Vărădia.

În 1872 ia naștere corul din Vârșeș, iar în 1879, corul de la Biserica-Albă.

În 1879 -1880 apare corul din Grădinari, sub conducerea lui Traian Lința.

În 1880 ia naștere corul de la Ticvaniul-Mare, sub conducerea învățătorului I. Birou

În 1883 se înființează corul de la Ilidia, sub conducerea lui I. Ania.

În 1888 se înființează la Ciclova-Montană "Reuniunea de citire și cântare".

În 1893 ia naștere fanfara din Ilidia, condusă de Gheorghe Nisu.

În 1894 ia ființă corul și fanfara din Răcăjdia, conduse de învățătorul Emilian Novacovici (2).

La începutul sec. al- XX-lea aproape orice sat își are corul și fanfara proprie. Până în 1880 repertoriul corurilor se compunea din cântece cu construcții simple, de multe ori după piese străine ("Cântecul ginteii latine", de N. Marchetti, 1878; "Junimea pariziană", de Ch. Adolphe Adam; "Salata italiană", de R. Genee) sau după stilul lăutăresc, gen romanță; opere și vodeviluri de teatru. Primele cvartete vocale, piese corale, aranjate pentru voci bărbătești sunt cinci vechi melodii românești: "Desteaptă-te române", "Acum e miezul nopții", "Iancu merge la Abrud", "Eu aveam odată", "Ca un glob de aur".

După 1880 repertoriul corurilor se completează cu piese și compozitori de mare ținută artistică: D. G. Kiriac, C. Porumbescu, N. Popovici, Muzicescu, I. Vidu, G. Cucu, S. Drăgoi, T. Popovici, N. Ursu, F. Barbu, T. Brediceanu, etc. Textul muzical se schimbă fundamental (3).

Literatura și presa vremii vorbesc mult despre acest fenomen excepțional, ca un atribut spontan al poporului. Corurile sătești sunt angrenate în lupta comună pentru apărarea drepturilor lor de viață, în virtutea autonomiei proprii, a valorilor sociale și culturale, devenind astfel comunități spirituale și naționale de solidaritate a maselor și înălțarea satelor. Această "frațietate" în unitate, are menirea să demoleze legea din 1868; Lex Apponyi, din 1907, care nu recunoștea decât o singură națiune din imperiul habsburgic: cea maghiară (4).

În perioada lor "eroică", corurile bănățene devin, deci bătăli, împotriva celor ce urmăreau desființarea neamului, prin anihilarea conștiinței naționale.

Bătălia câștigată era asigurată din start prin puterea grupului bine solidificat.

Prin "Reuniunile de muzică și citire", în care evolua corul, coriștii însiși trebuiau să îndeplinească niște criterii de selecție, pe lângă dispoziția vocală, asumându-și un angajament, din care nu lipseau uneori riscurile, alteori puterea sacrificiului. Coriștii - țărani, după ce ziua asudau la coarnele plugului, seara veneau la repetiții, se străduiau să intre în consens cu starea culturală și ținuta eroică, în fața opresiunilor exterioare. Având un anumit statut, care-i ridica deasupra celorlalți, se supuneau unei discipline. În cadrul Reuniunii, pe lângă partituri muzicale, care circulau de cele mai multe ori, în manuscris de la un cor la altul, de la un sat la altul, în tot Banatul, existau și diferite cărți, prin care țăranul lua contact cu o altă lume. La fel ca și condeierul-țăran, țăranul corist este diferit de ceilalți. Și în casa coristului se găseau mai totdeauna, câte o carte, foaie sau un calendar, prin care, în ceasurile lui de tihnă, își lărgeste orizontul, deschizând altă viziune asupra vieții și a rostului său în lume. Grijă pentru un repertoriu cât mai bogat, mai deversificat îi ținea mai uniți, în jurul dirijorului lor.

Un însemn de noblețe al fiecărui cor, era Steagul. Cu sau fără statute, greu aprobate de dominația maghiară, steagul corului, era motiv de mândrie și triumf românesc. Uneori pentru obținerea acestor statute se recurgea chiar la mici

artificii, cum este cazul corului din Mercina, care pentru a adormi vigilența mai marilor, aleg ca naș al corului respectiv, o persoană de etnie maghiară, care avea moșie în sat, simpatiza cu satul și adera la activitatea corului respectiv (5).

Fenomenul Chizătău (jud. Timiș), cu bogata sa tradiție, începând cu preotul Trifu Șepețian, primul dirijor, ajutat de fiul său Ioniță Șepețian, cu studii la Budapesta, bun violonist, cu concerte susținute în capitala Ungariei (introduce în cadrul corului țărănesc primele cvartete vocale, piese corale, aranjate pe voci bărbătești), până la descendentul lor, preotul Lucian Șepețian, corul bănățean străbate un drum "eroic" de înmulțire și întregire locală.

După 1880 preotul Lucian Șepețian deschide, în Chizătău, o serie de cursuri de alfabetizare muzicală și dirijat, cursuri care s-au întins pe o perioadă de zece ani (în perioada de iarnă, când omul satului nu era prins în munca câmpului), alături de o școală instrumentală. Primii dirijori țărani ieseți din școala lui L.Șepețian, în majoritate din Chizătău, își asumă rolul de misionari ai cântecului coral, mergând prin sate, instruind și formând, la rândul lor, zeci de dirijori, și coruri noi.

În 1881, după exemplul Chizătăului, în Caraș se deschide încă un curs de acest fel, la Cacova (Grădinari), cu profesor de cântare, angajat, care se ocupa de instruirea muzicală a coriștilor. Din școala de la Cacova se vor detașa țărani dotați precum Nistor Mioc (din Mercina) sau Paul Farca (Vărădia), care vor dezvolta în zonă o adevărată tradiție. De sub îndrumare lor directă vor evolua dirijorii țărani Nestor Miclea și Vidu Guga, din Mercina, misionari fără egal în dezvoltare corului țărănesc, în tot Banatul și chiar în țară.

În dorința de a așeza activitatea muzicală, din mediul rural, pe baze științifice începând din 1893, până în 1912, la Lugoj, I. Vidu organizează un curs de teorie muzicală și dirijat pentru țărani. Orizontul cultural ca și posibilitățile de instruire vor duce implicit la lărgirea posibilităților de formare și dezvoltare a altor coruri și fanfare (6).

Urmare a acestor cursuri, corurile din Caraș, încep să se evidențieze, prin dirijori de excepție, care vor ridica corurile țărănești pe trepte nebănuite. Indiferent că

este vorba de dirijori preoți sau învățători, sau de dirijori țărani, fiecare cor nou constituit va lupta pentru întregirea repertoriului și a identității proprii.

Conștiința propriei valori, dublată de un elan al spiritului competitiv și o anumită mândrie, ce o conferea titlul de corist, nu s-a clătinat niciodată în Caraș. Animate de rolul lor cultural, corurile cărășene vor găsi rezerve, chiar și atunci când timpurile nu s-au arătat deloc generoase. Depășind manifestările locale: aniversări, comemorări, sfințiri de steaguri, concerte locale, prilej pentru întrecere, aceste coruri vor căpăta popularitate abia prin diferitele manifestări pe scena orașelor.

În 1882 are loc jubileul a 25 de ani de la înființarea celui mai vechi cor sătesc, la Chizătău, prima manifestare publică de proporții, la care participă corurile recunoscute din Valea Carașului.

Cu această ocazie, Ciprian Porumbescu, invitat de onoare, compozitor foarte iubit, în Banat rămâne extaziat, de nivelul și ținuta acestor coruri, scriind surorii sale:

“Numai în câteva zile m-au copleșit atâtea impresii, încât mi-ar trebui coale întregi, ca să-ți scriu despre tot ce am văzut și auzit în Banatul cela. Societățile de cântare au prestat, după mine lucru neașteptat. Corurile premiate sunt atât de minunate, încât societatea noastră de cântare din Brașov, îi, față de ele, nimica întreagă. Și astea îs societăți curat țărănești, instruite și dirijate. Te uitai cu emoție la marșialele chipuri, care cu notele în mână urcau și se așezau în semicerc, pe când dirigentul ce sta în mijlocul lor dădea cu mâna măsura, cu acea mână pe care noi o stim că poate să poarte doar plugul și toporul. Seara, teatru și apoi dans. Dar asta fu un dans general; intelectuali și țărani de-a valma. Si numai dansuri naționale: Lugojana, Ardeleana, Pe picior, De doi, etc. Lucru ca acesta nu mi-a fost dat să văd și poate nici nu-mi va fi dat să-l mai văd așa curând“ (7).

Începând din 13 septembrie 1887, adunările generale ale S. T. R-ului Astra (Societatea pentru fond de teatru român) se țin pe rând la Oravița (1887), Lugoj (1888), Caransebeș, Lugoj (1889), Orșova (1890), Lugoj (1896), Lipova (1906), Oravița (1908).

Timp de 44 de ani adunările generale ale S. T. R. -ului s-au ținut an de an, în orașele bănățene și ardelene, constituind adevărate sărbători naționale, adunând laolaltă toată floare româanismului.

Marele concert coral de la București, din 1906, de pe Arenele Romane, duc faima corurilor bănățene în toată țara. Renumitele coruri din Lugoj, Chizătău, ca și cele șase din corurile cărășene vor deține primul în arta corală bănățenă. Este vorba de corurile din: Oravita-Română, Ticvaniul-Mare, Ticvaniul-Mic, Bocsa-Montană, Bocsa-Română, Grădinari care au obținut diferite premii și medalii.

La această prestație corul din Grădinari sub conducerea dirijorului, înv. Traian Lința, obține: "Diploma de onoare, cu medalie de aur " iar T. Linta obține, la rândul-i medalia de aur cu diplomă specială (8).

În anii următori 1907, 1908 emulațiile de la Oravița, adună în competiție toate corurile risipite pe Valea-Carașului: Grădinari, Mercina, Vărădia, Ticvaniul-Mare, Oravița-Montană, Oravița-Română, etc. Corul din Mercina, sub conducerea lui Nistor Miclea va obține aici: "Diploma comemorativă " (9).

După Marea Unire, corurile din Valea Carașului, respirând aerul libertății, pentru care luptaseră, în anii dominației stăine, își largesc aria de cuprindere.

În 21 sept. 1912 se înființează "Asociația corurilor și fanfarelor din Banat ", sub conducerea lui Ion Vidu și Iosif Velceanu. Prima manifestare a Asociației este "Serbarea cântecului românesc " din 1924, la Timișoara, unde vor participa de asemenea renumitele coruri bănățene Adunările Generale ale Asociației, se vor organiza, anual, cu o serie de emulații, în care vor fi angrenate competițional, corurile deja recunoscute. Compozitorii de marcă vor constitui juriul acestor emulații: I. Vidu, Sabin Drăgoi, Filaret Barbu, N. Lighezan, I Șepetian, etc, ținute, pe rând în Chizătău, Costeiul-Mare, Lipova, Buziaș, Oravița; Bozovici, Bocșa-Montană.

După criza economică din 1930, activitatea corurilor din Banat, îndeosebi în jud. Timiș, a început să descrească. În Caraș însă, mai mult decât în oricare altă parte, corurile continuă să fie, dacă nu o întrecere competitivă, între ele, măcar o sărbătoare a sufletului.

V. Vărădean, în "Cântecul la el acasă pune efervescenta acestor coruri cărășene, pe seama "particularităților psihice, ale omului de la munte, întotdeauna mai receptiv la valorile spirituale, decât cel de la ses, mai legat de valorile materiale".

Astfel stând situația, animatorii mișcării corale din jurul Oraviței, profesorii N. Lighezan și V. Vărădean, de la Oravița, în înțelegere cu dirijorii corurilor din Valea-Carașului, au sugerat conducerii Asociației de la Timișoara, printr-un memoriu, descentralizarea și reorganizarea Asociației, în trei subdiviziuni: Caraș, Severin și Timiș-Torontal, cu propriile organizații cercuale, din cadrul conducerii centralizate Timișoara (10).

Această reorganizare a Asociației a condus, în anii următori la dinamizarea activității și la succese fără precedent în viața corurilor cărășene. Entuziaștii neobosiți, care antrenează în efortul lor susținut toată Valea Carașului, sunt în primul rând compozitorii țărani: Nistor Miclea și Vidu Guga.

În 1934 s-a inaugurat la București: Expoziția-târg: "Munca noastră românească", unde președintele Asociației Iosif Velceanu, împreună cu compozitorul Sabin Drăgoi a selectat participarea celor mai bune coruri din Banat, printre ele numărându-se și "Doinitorii Banatului" din Mercina ; cor dirijat de cunoscutul compozitor-țăran Vidu Guga, unde obține premiul I, cu un repertoriu bogat, mai ales după compozițiile lui Sabin Drăgoi și I. Velceanu.

Tot în 1934, 12 august, are loc emulația de la Oravița, urmată de emulația de la Cacova (26 mai 1935) și cea de la Răcăjdia (2 iunie 1935) unde corurile din Valea Carașului se vor desfășura armonizând întregul spațiu.

În 1935 s-au încheiat emulările cerculare și județene din Banat. Corurile și fanfarele au continuat să se pregătească pentru Olimpiada de la Timișoara, sărbătoarea jubiliară a cântecului românesc care urma să se țină în 13, 14 august 1936, la împlinirea a 30 de ani, de când corurile bănățene au participat la București, în 1906, la Arenele Romane, Cu participarea a 90 de coruri și fanfare din Banat. Cel mai bun cor a fost declarat " Doinitorii Banatului " din Mercina, cor condus de Vidu Guga, iar cea mai bună fanfară a fost "Doina Almăjului " din Bozovici (11)

Cel de-al doilea război mondial duce, în mare parte la slăbirea entuziasmului și deci a activității corurilor și fanfarelor, activitate continuată cu intermitențe până în zilele noastre.

Dacă până la Marea Unire corurile cărășene stimulează și întrețin focul sacru al iubirii de limbă și neam, în lupta împotriva dusmanului comun, credința nestrămutată într-o zi a mântuirii, după Unire, în ciuda tuturor greutăților, corurile răsar ca peste noapte, într-o enumerare interminabilă. Nu există comună sau sat care să nu aibă unul sau două coruri, cu "Reuniunea de muzică și citire" și cu fanfara proprie. Orgoliul satului era legat direct de ținuta și prestația corului constituit.

Pregătirea pentru emulațiile din Oravița și din satele cu coruri renumite, cum este cazul Mercinei sau Grădinari, sau pentru emulațiile orașelor, cu tradiție muzicală din Banat, precum Lugojul, Timișoara, Caranșebeșul, se făcea cu mare minuție și cu mare responsabilitate.

Dacă câteva din satele cărășene sau evidențiat, fiind recunoscute în toată țara, prin grija deosebită a dirijorilor ei, prin ținuta impecabilă și a costumelor de mare frumusețe și mai ales prin-un repertoriu demn de admirație, ajungându-se la acea ridicare culturală extraordinară a satelor, prin efortul comun de reconstrucție, multe dintre satele din jurul Oraviței, au rămas, totuși în con de umbră, în ceea ce privește fenomenul coral, chiar dacă într-un fel sau altul evoluția lor a mers pe aceeași linie. Iată, de exemplu cazul corului din Ciclova-Română, amintit doar în câteva rânduri de prof. V. Vărădean, în emulațiile de la Oravița din 1934, din 1935 și foarte probabil în emulațiile satelor vecine recunoscute prin tradiția corală: Ciclova-Montană, Grădinari, Răcăjdia, Mercina, etc.

Cu toate astea Ciclova -Română, de exemplu, își are corul propriu cu "Reuniunea de cântare și citire", cor înființat de avocatul Maxim Radovan, instruit de înv. P. Potoceanu, cu un repertoriu, constituit de de teologul Gh. Simu, începând din 1931, dirijat de țăranul Ilie Crașovan. Repertoriul corului pentru bărbați este complex și variat, după modelul altor coruri, recunoscute. De asemenea, prin "Reuniunea de muzică și citire", în sărbătorile mari ale satului se

desfășurau, pe lângă baluri, diferite programe artistice (12). Satul își avea fanfara proprie, care se desfășura la toate balurile și sărbătorile satului, fanfară care va dăinui până prin 1970-1975, când se va dizolva, odată cu dispariția ultimului membru. Este și cazul altor sate din jurul Oraviței: Broșteni, Răchitova, Maidan, care nu au avut sansa să se afirme însă, la nivelul celor enumerate.

Corul cărășan, cunoscut ca apanaj al satului și al țăranului cunoaște o evoluție la bazele căruia stă călăuzirea intelectualului, care are menirea să-și ridice satul din care a pornit. Dacă istoria și literatura cărășană este plină de asemenea exemple și în cazul corurilor lucrurile se petrec așisderea. Învățătorii, preoții sau alte personalități ale satului devin axe de referință, în constituirea corurilor sau Reuniunilor corale.

Învățătorul Iosif Iorgovici (nepotul învățatului P. Iorgovici) înființează corul din Vărădia, în 1870. Învățătorul Iuliu Birou înființează corul din Ticvaniul- Mare, pe care îl dirijează, îi îmbogățește repertoriul, scriind el însuși piese corale, pe teme populare, unele dintre ele circulând în manuscris. Așa se întâmplă cu piesa: "Hora coriștilor ".

La Răcăjdia, învățătorul Emilian Novacovici, pe lângă munca de folclorist se ocupă și de corul sătesc. La Grădinari, între cei doi învățători, începând din 1880, când corul evoluează și se dezvoltă sub conducerea lui Traian Lința, obținând succese evidente, până la Unire, când învățătorul Ion Cioc, înființează cel de-al doilea cor "Doina ", există o continuă competiție. La Ciclova-Română, mișcarea culturală a fost coordonată de avocatul Maxim Radovan, om de mare importanță în coloratura economică și politică a locului.

Compozitorii de marcă ai timpului, precum I. Vidu, Sabin Drăgoi, Tiberiu Brediceanu, Filaret Barbu, Iosif Velceanu, Gavriil Musicescu etc, scriu piese corale, instruiesc coruri sătești, trăiesc printre țărani, descoperă și inițiază talentele apărute în drumul lor.

Odată cu deschiderea unor cusuri muzicale, pentru țărani, indiferent că sunt ele la Chizățiu, la Lugoj sau la Cacova, este firesc ca "geniul locului ", despre care s-a vorbit mereu, să scoată la lumină, alte și alte talente ascunse, cu rol,

evident de apostolat. Așa se întâmplă, bunăoară cu Paul Farca, din Vărădie, sau cu Nistor Miclea sau Vidu Guga din Mercina.

Pentru Valea Carașului acești țărani-plugari, stimulați și înnobiți cu misia cântecului, instituie o școală, care prin puterea dăruirii și a harului lor, ajunge, la un moment dat la performanțe nebănuite. Dintr-o generație în alta dirijorii și compozitorii țărani vor preda stacheta, existând între ei relații de armonie și frațietate. De la Ion Drăghici, ieșit din școala lui L. Șepețian, pornit să formeze și să inițieze noi și noi coruri, pe Valea Carașului și până la generația “de aur “: Nistor Miclea și Vidu Guga, care, prin efortul propriu vor aduce corul, dirijatul și compoziția cărășană pe treptele cele mai înalte.

Paul Farca (n. 21 mai 1867- m. 1946, Vărădia), cunoscut sub numele de “taica Pau“, după ce termină cele șase clase primare, intră în corul bisericesc, devenind la numai 16 ani cantorul bisericii. Învățând notele, devine dirijorul corului din comună, cor format din 36 de persoane. Repertoriul corului este astfel îmbogățit, prin propriile compoziții, după cântecele populare, cunoscute.

Prin talentul său, între cele două războaie mondiale, corul din Vărădia obține numeroase premii (la emulațiile de la Oravița, Timișoara).

Corurile din Cârncea și Agadici sunt instruite de P. Farca și aduse la o evoluție meritorie. Deschis și înțelept P. Farca este pentru cel ce mai târziu avea să fie Vidu Guga, primul învățător în tainele portativului.

Dintre creațiile lui P. Farca, amintim: “Liturgia Sf. Ioan Gură de Aur “, pe două și trei voci, pentru copii; “Ibovnica “, horă pentru fanfară; “Hora fetelor “; „Hora lui Bârzan “; “Hora principatelor “, “Hora lui Dragomir “ (13).

Nistor Miclea (n.21 martie- m.25 mai 1966, Mercina), după cele șase clase primare rămâne la coarnele plugului. De la 15 ani intră în corul din Mercina. Învăță să cânte la flaut și celelalte instrumente din fanfara înființată, sub îndrumarea dirijorului țăran Nistor Mioc, de la care învață și tainele muzicii.

Dotat cu talent, la 16 ani, Nistor Miclea compune deja piese, după corul bărbătesc: “Stefan și codrul “și “Reîntoarcerea în patrie “.

După retragerea bătrânului N. Mioc, acesta preia conducerea corului și intruirea fanfarei, continuând să compună. Împreună cu corul și fanfara din Mercina, bine

închegate, printr-un repertoriu de invidiat, N. Miclea străbate satele și orașe cărășene: Comorâște, Iam, Văniut; Oravița, Reșița, Bocșa, Anina; Biserica-Albă, etc, făcându-se cunoscut peste tot, înainte de Unire (14).

Odată trăit sentimentul miraculos al Unirii, pentru N. Miclea începe perioada peregrinărilor muzicale în Caraș, Timiș, Arad și chiar în țară (pentru un timp este chiar profesor la liceul din Mizil). Instruiește corurile din județul Timiș: Izvin, Belinț, Igrăș, Sânicolaul-Mare (alături de care în 1938 a cântat la Arenele Romane și la Ateneu, București); Chesinț, Nădlac (Jud. Arad).

Un cor, foarte drag dirijoului este corul din Berliște, alături de care a participat la emulările din Oravița, Timișoara, Băile-Herculane, Orșova, Tr. Severin și în premieră, la radio, în 1928.

La Ciuchici instruiește corul și fanfara; instruiește de asemenea corul și fanfara din Răcăjdia și Vărădia. Corul din Ticvaniul-Mare, îl duce din nou la radio.

În 1936, alături de Vidu Guga, N. Miclea, pregătește corul bărbătesc din Mercina, pentru marea olimpiadă de la Timișoara, din 1936, unde vor obține distincția de : "cea mai bună formație corală, din Banat ", cu piesa: "Sfânt ", liturghie, după Sabin Drăgoi.

După al II-lea război mondial, N. Miclea va înființa, în Mercina încă o fanfară, cu 38 de instrumente.

Din multimea compozițiilor sale, amintim:

a. compoziții pentru cor: peste 35 de piese, după cântece populare, poezii eroice sau patriotice ;

b. liturghii și cântece pentru cor bisericesc;

c. imnuri, marșuri, doine, pentru fanfară, fiind unul dintre cei mai prolifici compozitori și dirijori de coruri.

Pentru încununarea activității lui extraordinare, într-o viață de om, N. Miclea a fost decorat cu două brevete, acordate de cei doi regi ai României: Regele Ferdinand I-a decorat cu "Răsplata Muncii pentru Biserică "-clasa all-a, pe anul 1924 iar regele Mihai I, I-a numit "Membru al Ordinului Coroana României, în gradul de cavaler ", pe anul 1929. (15).

Vidu Guga (n.1888-m.1962, Mercina), încă de mic se remarcă prin talentul muzical, învățând să cânte la fluier de la opt ani. La 12 ani intră în corul din Mercina, fiind învățăcelul cel mai fidel al dirijorului Nestor Mioc. În egală măsură, tânărul, care vedește evidentă înclinație de dirijorat, este inițiat și de bătrânul Paul Farca din Vărădia (16).

După primul război mondial, V. Guga ajunge conducătorul corului din localitate. Bun autodidact, pe lângă instruirea corului și fanfarei din Mercina, va instrui încă 26 de coruri, în Caraș, dar și în Satu-Mare, Bihor, ocupându-se chiar și de instruirea unor coruri svăbești din Birda și Clopodia (jud. Timiș).

Legat sufletește de satul său natal el se va dedica toată viața formării tinerilor și îmbogățirea corului local cu noi și noi melodii în repertoriul vast, care va menține corul din localitate mereu în primele rânduri. Animator cultural, V. Guga a sprijinit și mișcarea artistică de amatori, aranjând, împreună cu formațiile corale, diferite spectacole. Actor, în multe din piesele de teatru, cu repertoriul ales tot de el, după dramaturgi români sau după piesele scrise de condeirii țărani din Banat, V. Guga s-a implicat în orice mișcare culturală, cu o dăruire încurajatoare și plină de modestie.

Dintre compozițiile sale, peste 100, amintim:

- a. Cântece patriotice;
- b. Cântece populare;
- c. transpunerea unor partituri religioase, pentru muzica de fanfară;
- d. colinde, lucrări religioase (17).

În portretele realizate de G. Țepelea, " Imagini și Evocări ", figurile celor doi compozitori țărani sunt luminoase și interactive. Amândoi uimesc, prin talentul muzical, care arareori, denotă în imensa activitate formativă și creativă, doi autodidacți-țărani, cu numai șase clase primare. Unul trubadur al mesajului coral prin Banat și prin țară, organizând și instruind coruri, în peste 30 de sate, numai din Banat, obținând peste tot în țară premii de recunoștință și merit.

Celălalt, din același sat, și apropiat ca vârstă, completându-l, dar fixându-și rostul mai mult în Carașul lui drag, pe care nu-și poate îngădui să-l părăsească (18).

După Unire, când idealul național a fost atins, lumina libertății, deja instituită, progresul spre care ar fi trebuit să se îndrepte, nu doar Banatul, ci întreaga țară, cunoaște o descreștere spirituală, cauzată, așa cum se întâmplă mereu, pe scena politică și în viața marelor urbe, de interesul meschin, personal, de dorința mai marilor diriguitori, care deținând niște funcții importante, sau destinele unei regiuni, se îndepărtează de scopul inițial.

Pentru a zugrăvi cel mai bine o stare de fapt sau o atmosferă socială, corespondența lui V Goldiș, către poetul țăran P. Târbățiu, este elocventă. Luptător pentru Unire, înainte de 1918 și unul dintre principalii ei semnatori acesteia constată, cu amărăciunea omului rămas fidel cauzei neamului și nezdruncinat în crezul lui de luptător, tabloul deplorant al României reîntregite, alipindu-se cu tot sufletul, de singura categorie vitregită, curată, nebăgată în seamă, țărănimea, mai ales de reprezentanții ei luminați: țărani-condeieri; țărani-dirijori, compozitori, oameni care mânuind condeiul nu au renunțat nici o clipă la speranța de mai bine, la idealul din suflet, pentru care luptaseră, front comun, generații în șir. Această "rezistență" țărănească întegește și înnobilează fenomenul cultural cărășan, în sine.

Întreținând cu poetul P. Târbățiu, o corespondență de suflet, V Goldiș, îi descrie acestuia deznădăjduit, scena politică românească în care solidaritatea națională s-a dizolvat jalnic, în setea individuală după "funcții", "titluri", avantaje net materiale, atribute care nu mai au nimic în comun cu scopul inițial. El îndeamnă să fugă de politică "ca de Satana", aceasta nefiind, după părerea lui decât o "otrăvă", care deformează și "descompune" trupul națiunii.

Soluția salvatoare, prin care V Goldiș iese în întâmpinarea aceluia care nu au abandonat încă câmpul de luptă este: Asociațiunea "Astra", cu principalul ei obiectiv: Satul românesc, reunirea tuturor acțiunilor culturale în Asociație, reintroducerea cultului solidarității naționale, etc. Aflăm încă din aceeași frumoasă corespondență, cum condeiereul țăran, asemeni fraților lui în ale condeiului, au doar o politică, aceeași dinainte și de după Unire, aceleași opțiuni și același mobil de luptă, care e drept, devenise mult mai greu de atins, când după Unire, "fratele

“ care le promisese solemn o viață mai bună”, odată “ajuns “, devenise un uzurpator al valorilor în care, chipurile, crezuse cândva (19)

Condeier, cântăret, compozitor, dirijor sau orice alt reprezentant al culturii, țăranul cărășan nu face politică. Continuând să-și apere avutul, la care se atentează mereu, prin diferite metode, el rămâne în continuare reprezentantul de nădejde a valorilor culturale pe care le apărase. Iși iubește frații, îi ajută și crede cu tărie că frumosul și binele, credința în Dumnezeu rămân singurile valori eterne. Fără aceste principii de bază greu s-ar înțelege astăzi râvna neobosită a unui N. Miclea sau V Guga, străbătând satele cărășene, bănățene și nu numai, pe bani puțini, sau fără bani, din dorința ca ceea ce ei stiu și pot, să fie un dar binecuvântat pentru toți cărășenii.

Memoria Satului românesc, vol 4, 2006, Timișoara.

Note

1. I. Stoia-Udrea, *Schită pentru o istorie culturală a Banatului*, în, *Marginale la istoria bănățeană*, Timisoara,

3. V. Vărădean, *Cântecul la el acasă-Contributii la istoria muzicii românești din Banat*, Timisoara, 1985.

5. I.D. Găvădină, M. Staia, *Mercina - repere culturale*, Ed Mirton, Timisoara, 2003.

7. Sever Sepețian, *Corul de la Chizățau*, Ed. de Stat Didactică si Pedagogică Timisoara, 1957.

8. P. Oalde, *Corul de la Grădinari*, Resita, 1973.

9. *Ibidem* 5, p.19

10. *Ibidem* 3. pp.157/158.

11. *Ibidem* 5 pp.22/24.

12. Se păstrează un caiet al corului din Ciclova-Română, cu repertoriul întocmit de teologul Gh.Simu.

13. I.Stănilă, *Un fenomen bănățean. Țărani scriitori. Țărani gazetari. Țărani compozitori*.Ed.Timpul, Reșița, pp.78-79.

14. *Ibidem* pp.79-80

15. *Ibidem* 5 p. p.71-93

16. *Ibidem* 13 pp. 81-82

17 . *Ibidem* 5 pp.93-103

18 G.Țepelea, Imagini si evocări, Ed Fundatiei Culturale române,1994

19G. Tepelea,Optiuni si retrospective, Ed Eminescu,Buc.1989,p.298-307